

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Державного університету
«Житомирська політехніка»

протокол від 24 вересня 2021 р.
№ 8

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ для проведення практичних (лабораторних) занять з навчальної дисципліни «Філософія»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальностей 081 «Право»
освітньо-професійна програма «Право»
факультет публічного управління та права
кафедра національної безпеки, публічного управління та адміністрування

Рекомендовано на засіданні кафедри
Права та правоохоронної діяльності
2021 р., протокол № 8

Розробник: кандидат філософських наук, доцент кафедри національної безпеки,
публічного управління та адміністрування Кобетяк А.Р.

Рецензенти: к. і. н., доцент Шпиталенко Г., к. ю. н., доц. Павлюк О.

Житомир, 2021

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 2

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни:

- формування теоретичних засад духовної культури особистості, які відповідають сучасним викликам та запитам;
- надання знань з філософії, як світогляду людини, або сукупності поглядів на світ у цілому та ставлення людини до цього світу, в розумінні онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття;
- забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- формування у студентів високої світоглядно-методологічної культури;
- освоєння студентами понятійно-категоріального апарату філософії;
- ознайомити студентів з основними досягненнями світової філософської думки, головними періодами та логікою її розвитку.
- формування у студентів творчого мислення, здатності діалогічних форм освоєння програмного матеріалу.

За результатами вивчення дисципліни студенти повинні *знати*:

- основні філософські категорії та поняття, витоки та специфіку історичного розвитку філософії;
- основні філософські підходи до розв'язання фундаментальних філософських проблем.

За результатами вивчення дисципліни студенти повинні *вміти*:

- логічно та творчо мислити задля ефективного розв'язання проблем власного особистісного розвитку;
- критично аналізувати сучасні соціокультурні проблеми на основі засвоєного філософського знання;
- обирати належні цінності та керуватися ними у власній фармацевтичній практиці;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 3

- інтерпретувати історико-методологічні принципи філософського пізнання природи і суспільства та їх взаємодії;
- застосовувати загальнонаукові та конкретно наукові методи пізнання та практичної діяльності;
- застосовувати філософські знання для розуміння культурних традицій та їх впливу на розвиток різних галузей медицини.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **загальних компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти з різних спеціальностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

Спеціальні компетентності:

СК1. Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ правоохоронної діяльності; дотримання основних принципів реалізації правоохоронної функції держави.

СК2. Здатність організувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності.

СК3. Здатність професійно оперувати категоріально-понятійним апаратом права і правоохоронної діяльності.

СК4. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 4

СК5. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

СК6. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК10. Здатність визначати належні та придатні для юридичного аналізу факти.

СК11. Здатність до аналізу та оцінки ризиків що впливають на вчинення адміністративних правопорушень та кримінальних злочинів (проступків).

СК12. Здатність систематизувати закономірності злочинності, визначати особу злочинця, причини і умови злочинності та її окремих видів, реалізовувати напрями і заходи її запобігання.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 5

ЗМІСТ

Вступ

МОДУЛЬ 1. Історія філософії

- Тема 1. **Філософія та її соціальна роль. Основні поняття.**
- Тема 2. **Філософія стародавнього світу.**
- Тема 3. **Філософія Західноєвропейського Середньовіччя.**
- Тема 4. **Філософія Відродження.**
- Тема 5. **Філософія Нового часу.**
- Тема 6. **Філософія Просвітництва.**
- Тема 7. **Німецька класична філософія.**
- Тема 8. **Сучасна світова філософія.**
- Тема 9. **Історія української філософської культури.**
- Тема 10. **Класична і сучасна українська філософія.**

МОДУЛЬ 2. Основні проблеми філософії

- Тема 11. **Філософські проблеми буття.**
- Тема 12. **Діалектика як вчення про розвиток.**
- Тема 13. **Людина в системі філософського знання.**
- Тема 14. **Філософія духу.**
- Тема 15. **Суспільство як предмет філософського аналізу.**
- Тема 16. **Смислові проблеми людського життя.**

МОДУЛЬ 1. Історія філософії

- Тема 1. **Філософія та її соціальна роль. Основні поняття.**

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 6

План практичного заняття

1. Специфіка філософського осмислення світу.
2. Міфологічний, релігійний та філософський світогляд.
3. Основні філософські проблеми та розділи філософії.
4. Проблема визначення предмету філософії.
5. Співвідношення філософії, науки, релігії та мистецтва.
6. Основні функції філософії

Реферативні виступи

1. Філософія, її роль в життєдіяльності людини та суспільства.
2. Передумови виникнення філософії.
3. Світогляд, його зміст та суспільно-історичний характер.

Питання для обговорення

1. Що таке світогляд?
2. Назвіть історичні типи світогляду.
3. Назвіть галузі філософського знання.
4. Що таке креаціонізм?
5. В чому полягають основні функції філософії?

Тема 2. Філософія стародавнього світу.

План практичного заняття

1. Про джерела філософії.
2. Специфіка давніх філософських систем.
3. Зародження філософії в стародавній Індії, основні школи.
4. Конфуціанство і даосизм – основні течії старокитайської філософії.
5. Антична філософія: етапи розвитку, основні напрямки, проблематика.
6. Основна парадигма західноєвропейського стародавнього філософствування.

Реферативні виступи

1. Філософська думка стародавніх Греції та Риму.
2. Космоцентризм античної філософії.

Питання для обговорення

1. Що таке монізм?
2. Що таке матеріалізм?
3. Що таке ідеалізм?
4. Чому філософія є теоретичною основою світогляду?
5. Назвіть принципи формування світогляду.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 7

6. Які історичні типи світогляду ви знаєте?

Тема 3. Філософія Західноєвропейського Середньовіччя.

План практичного заняття

1. Часові рамки та основна парадигма західноєвропейської середньовічної філософії.
2. Апологетика та Патристика.
3. Неоплатонізм і основні положення філософії середніх віків в Європі.
4. Схоластика.
5. Місце і роль філософії Ф.Аквінського в систематизації християнської філософської думки.

Реферативні виступи

1. Соціально-політична проблематика в філософії Платона та Аристотеля.
2. Філософське вчення Августина Блаженного та сучасність.
3. Проблема людини в філософській думці середніх віків.

Питання для обговорення

1. Дайте характеристику апологетики.
2. Що таке патристика?
3. Розкрийте особливості схоластики як стилю філософствування
4. В чому полягає філософський зміст полеміки навколо універсаліїв?
5. Чому філософія трансформується у служницю теології?
6. Схоластика, і можливості її застосування у сучасній школі.

Тема 4. Філософія Відродження.

План практичного заняття

1. Відродження в контексті зміни стилю філософствування.
2. Раннє Відродження та його особливості.
3. Зміна проблематики філософствування: гуманізм, піднесення індивідуальності, відмова від схоластичних дискусій.
4. Пізнє Відродження.
5. Реформація як результат Ренесансу.
6. Основні напрямки та представники філософії Відродження.

Реферативні виступи

1. Пантеїзм як специфічна риса філософії Відродження.
2. Людина і природа в епоху Ренесансу.
3. Леонардо да Вінчі і його винаходи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 8

Питання для обговорення

1. Дайте характеристику гуманізму філософії Відродження.
2. Суть та значення «коперніканського перевороту».
3. Історичний шлях Джордано Бруно.
4. Вплив Ренесансу на початок Реформації.
5. Занепад католицизму і розвиток протестантизму.
6. Натурфілософія доби Відродження.
7. «Високе мистецтво» в період Ренесансу.

Тема 5. Філософія Нового часу.

План практичного заняття

1. Розвиток буржуазних відносин і зміна парадигми філософствування.
2. Основні риси філософії Нових часів: філософія природи, матеріалізм, філософія методу, поліментальність.
3. Ф.Бекон та постановка проблеми методу в філософії та природознавстві. Індукція.
4. Раціоналізм (Декарт, Спіноза, Лейбніц) та сенсуалізм (Локк, Берклі, Юм) як основні напрямки філософської думки першого етапу Нових часів.

Реферативні виступи

1. Боротьба сенсуалізму та раціоналізму у філософії Нового часу.
2. Науково-технічний прогрес і філософські досягнення.

Питання для обговорення

1. Охарактеризуйте методологічні позиції Ф. Бекона та Р. Декарта.
2. Назвіть видатних представників філософії Нового часу
3. Сенсуалісти і їх вклад у філософію.
4. «Немає нічого в розумі, чого не було б у відчуттях».
5. Новий тип філософствування у працях Р. Декарта і Ф. Бекона.

Тема 6. Філософія Просвітництва.

План практичного заняття

1. Загальна характеристика Просвітництва як Європейського явища.
2. Англійське просвітництво.
3. "Людина - машина", проблеми свободи у французькому Просвітництві.
4. Критика релігії у працях французьких матеріалістів.
5. Французька філософія та постановка проблем суспільного розвитку.

Реферативні виступи

1. Етичні проблеми в філософії просвітників.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __/9

- Критика релігії та церкви французькими матеріалістами.
- Значення Просвітництва у становленні нового буржуазного суспільства.

Питання для обговорення

- Основні риси філософії Просвітництва.
- Схожі та відмінні риси англійського та французького руху Просвітників.
- Погляди Вольтера, як початок нового філософського напрямку.
- «Невідчужувані права людини», як базовий принцип існування людської особистості.
- У чому суть французького матеріалізму XVIII ст?
- Історичне значення Просвітників..

Тема 7. Німецька класична філософія.

План практичного заняття

- Часові рамки та джерела німецької класичної філософії XVII-XIX ст.
- I.Кант, постановка проблеми свободи волі людини.
- Матеріалізм та ідеалізм Канта, його агностицизм. Чистий і практичний розум.
- Суб'єктивний ідеалізм I.Фіхте, "Філософія откровения" Шеллінга.
- Філософська система Гегеля: об'єктивний ідеалізм, панлогізм, суперечність методу і системи. Філософія Л.Фейербаха

Реферативні виступи

- Філософські погляди I. Канта.
- Роль класичної філософії у становленні новоєвропейського напрямку філософствування.
- Місце німецької класичної філософії у світовій філософській спадщині.

Питання для обговорення

- Хто вважається засновником німецької класичної філософії?
- Проаналізуйте систему та метод філософії Г. Гегеля.
- Охарактеризуйте філософські погляди Л. Фейербаха.
- Суть «коперніканського перевороту» Канта.
- Категоричний моральний Кантівський імператив.
- Критичний період I. Канта.
- Творчість Г. Гегеля, як вершина німецької класичної філософської думки.
- Вклад німецької класики у світову філософську думку.

Тема 8. Сучасна світова філософія.

План практичного заняття

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 10

1. Основні риси філософії ХХ століття: гуманізм та проблеми раціонального.
2. Пліуралізм течій сучасної філософської думки.
3. Антропологічна філософія, позитивізм та неопозитивізм, філософська герменевтика.
4. Філософія Маркса, її місце та роль у становленні та розвитку некласичних філософських систем ХІХ століття.
5. "Філософія життя".
6. Екзистенціалізм, фрейдизм.

Реферативні виступи

1. Діяльність та екзистенціали людського буття.
2. Волонтаризм А. Шопенгауера.
3. Неофрейдизм. Тенденції його розвитку у ХХ столітті.

Питання для обговорення

1. Чим покликана займатись філософія позитивізма з погляду О. Конта?
2. Що є головним у поясненні соціальних, культурних, моральних явищ у психоаналітичній філософії?
3. Вплив марксизму на соціальні зрушення у ХХ ст.
4. Пролетарський рух, та його значення у Жовтневій революції Російської імперії.
5. Еволюція позитивізму.
6. Принцип верифікації, як новий метод здобутку позитивних достовірних знаць.
7. «Смерть Бога», і новий підхід до розуміння сутності людського існування.
8. Розвиток психоаналізу, як рушійної сили філософствування ХХ ст..

Тема 9. Історія української філософської культури.

План практичного заняття

1. Світоглядні засади українства.
2. Історія української філософської культури.
3. Філософія Північного Причорномор'я.
4. Філософська думка Київської Русі.
5. Розвиток філософії у ХІV – ХVІІ ст.
6. Проблеми людини та нації в творчості Кирило-Мефодіївського товариства.

Реферативні виступи

1. Ідеї гуманізму в творчості Т. Шевченка.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 11

2. Особливості української філософії ХХ ст.

3. Вплив марксизму-ленінізму на українську філософську думку радянського періоду.

Питання для обговорення

1. Витоки української філософії.
2. Становлення Київської Русі як могутньої християнської держави.
3. Оригінальна та перекладна філософська література.
4. Філософська спадщина Київських князів.
5. Києво-Печерський монастир та його роль у становленні культурно-філософської традиції.
6. Філософські твори викладачів Острозької академії.
7. Філософія у Києво-Могилянській академії.
8. Українські поети та письменники – виразники національного типу філософствування.

Тема 10. Класична і сучасна українська філософія.

План практичного заняття

1. Філософія Г. Сковороди.
2. «Філософія серця» П. Юркевича.
3. Філософська думка в університетських центрах України в ХІХ ст.
4. Українська філософія ХХ ст.
5. Сучасна українська філософська думка.

Реферативні виступи

1. Філософські ідеї Ф. Прокоповича.
2. Філософські основи романтизму в творчості М. Шашкевича.
3. Екзегетика і символіка у філософії Г. Сковороди.

Питання для обговорення

1. Охарактеризуйте концепцію «трьох світів» Г. Сковороди.
2. Окресліть зміст та оцініть «філософію серця» П. Юркевича.
3. Проаналізуйте зміст поняття «ноосфера» і значення його для сучасного екологічного мислення.
4. Філософія як академічна дисципліна в українських вишах ХХІ ст.
5. Діяльність Інституту філософії НАН України.
6. Український романтизм – визначальна риса національного філософствування.
7. Д. Чижевський – перший історик вітчизняної філософської думки.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 12

МОДУЛЬ 2. Основні проблеми філософії

Тема 11. Філософські проблеми буття.

План практичного заняття

1. Категорія буття, її філософський зміст та життєвий сенс.
2. Структура буття.
3. Проблема субстанції.
4. Матерія, розвиток уявлень про неї в історії філософії та науки.
5. Рух як спосіб існування матерії.
6. Основні форми руху. Їх взаємозв'язок.
7. Основні атрибути матерії.
8. Простір і час як форми існування матерії.
9. Різновиди простору і часу, розвиток уявлень про них в історії філософії.
10. Природа як складова частина матерії та об'єкт філософського аналізу.

Реферативні виступи

1. Пантеїзм як специфічна риса філософії.
2. Монадологія Лейбніца.
3. Філософське протистояння матеріалістів та ідеалістів: історичний ракурс.

Питання для обговорення

1. Рух і розвиток: зміст і співвідношення.
2. Філософське розуміння простору і часу.
3. Філософське розуміння світу: вихідні категорії.
4. Буття. Субстанція.
5. Поняття «світ»: історичний розвиток уявлень, сучасний погляд.
6. Матерія, спосіб та форми її існування.
7. Природа та генезис свідомості. Роль соціальності у виникненні свідомості.

Тема 12. Діалектика як вчення про розвиток.

План практичного заняття

1. Поняття діалектики: спосіб осмислення світу, метод пізнання, вчення про розвиток.
2. Діалектика та метафізика: місце та роль у філософському осмисленні світу.
3. Основні закони діалектики.
4. Єдність та боротьба (взаємопроникнення) протилежностей.
5. Взаємозв'язок кількісних та якісних змін.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 13

6. Заперечення заперечення.

7. Основні категорії діалектики: сутність та явище, зміст і форма, закономірність та випадковість тощо.

Реферативні виступи

1. Діалектика як розділ філософії, що досліджує категорії розвитку.
2. Діалектика та її альтернативи.
3. Реалізація законів діалектики у гуманітарній системі знань.

Питання для обговорення

1. Джерела розвитку суспільства.
2. Філософське осмислення розвитку.
3. Синергетика як нова концепція розвитку.
4. Проблеми античної діалектики.
5. Категорії діалектики та загально-наукові поняття.

Тема 13. Людина в системі філософського знання.

План практичного заняття

1. Людина як початок та кінцева мета філософствування: історичний аспект.
2. Проблема антропогенезу: трудова теорія походження людини, еволюційна, космічна.
3. Поняття людини: основні складові сутності.
4. Біологічне і соціальне в людині. Індивід, індивідуальність, особистість.
5. Діяльність як основний спосіб людського існування: структура та особливості.
6. Культура як поле самореалізації людини.
7. Життя і смерть людини як філософська проблема.

Реферативні виступи

1. Проблема людського безсмертя.
2. Діяльність та екзистенціали людського буття.
3. Людина і природа.

Питання для обговорення

1. Антропосоціогенез. Єдність біологічного і соціального в людині.
2. Людина, індивід, індивідуальність, особистість. Духовна структура особистості.
3. Духовність і проблема сенсу життя.
4. Сенс людського життя та процес його трансформації.
5. Поняття щастя у контексті самореалізації людини.
6. Схожі та відмінні риси понять індивід, індивідуальність та особистість.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 14

7. Людина як вінець природи та вершина творіння.

Тема 14. Філософія духу.

План практичного заняття

1. Дух як предмет філософського аналізу: особливість проблеми, історичний аспект.
2. Основні частини духу.
3. Проблема свідомості філософії.
4. Несвідоме, підсвідоме.
5. Суспільна свідомість, її основні риси: відносна самостійність активність, соціальність, колективна природа, цілеспрямованість тощо.
6. Структура суспільної свідомості.
7. Ідеологія та суспільна психологія.
8. Емпіричний та теоретичний рівні.
9. Форми суспільної свідомості.

Реферативні виступи

1. Самосвідомість: її природа і специфіка.
2. Проблема несвідомого та його роль у людському бутті.
3. Проблема духовності у філософії.

Питання для обговорення

1. Свідомість як цілісна система.
2. Свідомість як філософська проблема.
3. Специфіка людського пізнання, його види.
4. Свідомість: сутність і властивості.
5. Дух людини: філософсько-релігійне осмислення.

Тема 15. Суспільство як предмет філософського аналізу.

План практичного заняття

1. Соціальна філософія, її предмет та особливості.
2. Природні передумови, матеріальні засади та духовні основи суспільного життя.
3. Структура суспільних відносин.
4. Економічна, соціальна, політична і духовна сфери життя суспільства.
5. Проблема власності.

Реферативні виступи

1. Суспільство і природа. Вчення В.І. Вернадського про ноосферу.
2. Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 15

3. Цінності та їх роль в житті суспільства і людини.

Питання для обговорення

1. Філософське розуміння суспільства.
2. Суспільство як цілісна система.
3. Індивідуальне та соціальне в людському бутті: їх взаємодія.
4. Проблема прогресу та сенсу історії.
5. Історичність буття суспільства.
6. Світоглядні засади сучасної екологічної кризи.

Тема 16. Смыслові проблеми людського життя.

План практичного заняття

1. Проблема сенсу, цінності, самоцінності людського життя в духовному досвіді людства.
2. Ідея цілісної людини як вираз сенсу людського життя. Свобода та гуманізм.
3. Свобода і культура.
4. Культура, псевдокультура, антикультура.
5. Самореалізація особистості – центральна проблема сенсу життя індивіда.
6. Самореалізація особистості як соціальна проблема: її зміст та сенсожиттєвий характер.
7. Проблема людського щастя.

Реферативні виступи

1. Плюралізм і толерантність: основи взаємодії.
2. Істина і життєва правда.
3. Культура ХХІ ст.: проблема філософського осмислення.

Питання для обговорення

1. Культура і суспільство. Функції культури.
 2. Духовність і проблема сенсу життя.
 3. Філософські концепції культури.
 4. Гуманізм ХХІ ст.
 5. Філософське осмислення проблеми абортів.
 6. Філософське осмислення проблеми евтаназії.
 7. Цивілізація: поняття, зв'язок із культурою.
-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 16

**. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРИЧНО-АНАЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС»**

Змістовий модуль 1. Історія філософії

Тема 1. Філософія та її соціальна роль. Основні поняття.

1. Специфіка філософського осмислення світу.
2. Міфологічний, релігійний та філософський світогляд.
3. Основні філософські проблеми та розділи філософії.
4. Проблема визначення предмету філософії.
5. Співвідношення філософії, науки, релігії та мистецтва.
6. Основні функції філософії

Література: 1, 3, 6, 9, 14, 16, 17, 19, 21, 22, 29, 38, 40.

Тема 2. Філософія стародавнього світу.

1. Про джерела філософії.
2. Специфіка давніх філософських систем.
3. Зародження філософії в стародавній Індії, основні школи.
4. Конфуціанство і даосизм – основні течії старокитайської філософії.
5. Антична філософія: етапи розвитку, основні напрямки, проблематика.
6. Основна парадигма західноєвропейського стародавнього філософствування.

Література: 1, 3, 6, 9, 13, 15, 18, 19, 25, 29, 38, 39, 43.

Тема 3. Філософія Західноєвропейського Середньовіччя.

1. Часові рамки та основна парадигма західноєвропейської середньовічної філософії.
2. Апологетика та Патристика.
3. Неоплатонізм і основні положення філософії середніх віків в Європі.
4. Схоластика.
5. Місце і роль філософії Ф.Аквінського в систематизації християнської філософської думки.

Література: 2, 4, 5, 7, 11, 17, 19, 22, 36, 39, 48.

Тема 4. Філософія Відродження.

1. Відродження в контексті зміни стилю філософствування.
2. Раннє Відродження та його особливості.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 17

3. Зміна проблематики філософствування: гуманізм, піднесення індивідуальності, відмова від схоластичних дискусій.

4. Пізнє Відродження.

5. Реформація як результат Ренесансу.

6. Основні напрямки та представники філософії Відродження.

Література: 1, 3, 6, 9, 14, 16, 18, 19, 25, 36, 39, 40.

Тема 5. Філософія Нового часу.

1. Розвиток буржуазних відносин і зміна парадигми філософствування.

2. Основні риси філософії Нових часів: філософія природи, матеріалізм, філософія методу, поліментальність.

3. Ф.Бекон та постановка проблеми методу в філософії та природознавстві. Індукція.

4. Раціоналізм (Декарт, Спіноза, Лейбніц) та сенсуалізм (Локк, Берклі, Юм) як основні напрямки філософської думки першого етапу Нових часів.

Література: 1, 4, 7, 13, 16, 18, 22, 24, 35, 39, 43.

Тема 6. Філософія Просвітництва.

1. Загальна характеристика Просвітництва як Європейського явища.

2. Англійське просвітництво.

3. "Людина - машина", проблеми свободи у французькому Просвітництві.

4. Критика релігії у працях французьких матеріалістів.

5. Французька філософія та постановка проблем суспільного розвитку.

Література: 2, 4, 5, 13, 15, 18, 20, 28, 32, 39, 45.

Тема 7. Німецька класична філософія.

1. Часові рамки та джерела німецької класичної філософії XVII-XIX ст.

2. І.Кант, постановка проблеми свободи волі людини.

3. Матеріалізм та ідеалізм Канта, його агностицизм. Чистий і практичний розум.

4. Суб'єктивний ідеалізм І.Фіхте, "Філософія откровения" Шеллінга.

5. Філософська система Гегеля: об'єктивний ідеалізм, панлогізм, суперечність методу і системи. Філософія Л.Фейербаха

Література: 1, 3, 5, 13, 15, 17, 19, 21, 38, 42.

Тема 8. Сучасна світова філософія.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 18

1. Основні риси філософії ХХ століття: гуманізм та проблеми раціонального.
 2. Пліуралізм течій сучасної філософської думки.
 3. Антропологічна філософія, позитивізм та неопозитивізм, філософська герменевтика.
 4. Філософія Маркса, її місце та роль у становленні та розвитку некласичних філософських систем ХІХ століття.
 5. "Філософія життя".
 6. Екзистенціалізм, фрейдизм.
- Література: 2, 3, 7, 13, 16, 17, 18, 21, 33, 39, 46.**

Тема 9. Історія української філософської культури.

1. Світоглядні засади українства.
2. Історія української філософської культури.
3. Філософія Північного Причорномор'я.
4. Філософська думка Київської Русі.
5. Розвиток філософії у ХІV – ХVІІ ст.
6. Проблеми людини та нації в творчості Кирило-Мефодіївського товариства.

Література: 1, 3, 4, 6, 12, 15, 18, 19, 26, 35, 39, 44.

Тема 10. Класична і сучасна українська філософія.

1. Філософія Г. Сковороди.
2. «Філософія серця» П. Юркевича.
3. Філософська думка в університетських центрах України в ХІХ ст.
4. Українська філософія ХХ ст.
5. Сучасна українська філософська думка.

Література: 2, 3, 6, 10, 12, 15, 17, 18, 28, 38, 40, 47.

Змістовий модуль 2. Основні проблеми філософії

Тема 11. Філософські проблеми буття.

1. Категорія буття, її філософський зміст та життєвий сенс.
2. Структура буття.
3. Проблема субстанції.
4. Матерія, розвиток уявлень про неї в історії філософії та науки.
5. Рух як спосіб існування матерії.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 19

6. Основні форми руху. Їх взаємозв'язок.
 7. Основні атрибути матерії.
 8. Простір і час як форми існування матерії.
 9. Різновиди простору і часу, розвиток уявлень про них в історії філософії.
 10. Природа як складова частина матерії та об'єкт філософського аналізу.
- Література: 2, 4, 5, 11, 13, 17, 19, 20, 27, 38, 42.**

Тема 12. Діалектика як вчення про розвиток.

1. Поняття діалектики: спосіб осмислення світу, метод пізнання, вчення про розвиток.
 2. Діалектика та метафізика: місце та роль у філософському осмисленні світу.
 3. Основні закони діалектики.
 4. Єдність та боротьба (взаємопроникнення) протилежностей.
 5. Взаємозв'язок кількісних та якісних змін.
 6. Заперечення заперечення.
 7. Основні категорії діалектики: сутність та явище, зміст і форма, закономірність та випадковість тощо.
- Література: 1, 3, 4, 14, 15, 16, 18, 22, 28, 33, 40.**

Тема 13. Людина в системі філософського знання.

1. Людина як початок та кінцева мета філософствування: історичний аспект.
 2. Проблема антропогенезу: трудова теорія походження людини, еволюційна, космічна.
 3. Поняття людини: основні складові сутності.
 4. Біологічне і соціальне в людині. Індивід, індивідуальність, особистість.
 5. Діяльність як основний спосіб людського існування: структура та особливості.
 6. Культура як поле самореалізації людини.
 7. Життя і смерть людини як філософська проблема.
- Література: 2, 4, 8, 13, 16, 17, 20, 23, 30, 39, 44.**

Тема 14. Філософія духу.

1. Дух як предмет філософського аналізу: особливість проблеми, історичний аспект.
2. Основні частини духу.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 20

3. Проблема свідомості філософії.
 4. Несвідоме, підсвідоме.
 5. Суспільна свідомість, її основні риси: відносна самостійність активність, соціальність, колективна природа, цілеспрямованість тощо.
 6. Структура суспільної свідомості.
 7. Ідеологія та суспільна психологія.
 8. Емпіричний та теоретичний рівні.
 9. Форми суспільної свідомості.
- Література: 1, 3, 5, 9, 15, 18, 19, 20, 33, 42.**

Тема 15. Суспільство як предмет філософського аналізу.

1. Соціальна філософія, її предмет та особливості.
 2. Природні передумови, матеріальні засади та духовні основи суспільного життя.
 3. Структура суспільних відносин.
 4. Економічна, соціальна, політична і духовна сфери життя суспільства.
 5. Проблема власності.
- Література: 2, 6, 11, 15, 18, 19, 21, 36, 39, 42**

Тема 16. Смыслові проблеми людського життя.

1. Проблема сенсу, цінності, самоцінності людського життя в духовному досвіді людства.
 2. Ідея цілісної людини як вираз сенсу людського життя. Свобода та гуманізм.
 3. Свобода і культура.
 4. Культура, псевдокультура, антикультура.
 5. Самореалізація особистості - центральна проблема сенсу життя індивіда.
 6. Самореалізація особистості як соціальна проблема: її зміст та сенсожиттєвий характер.
 7. Проблема людського щастя.
- Література: 3, 6, 14, 15, 17, 19, 21, 38, 39.**

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/**- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 21

Рекомендована література

Основна література

Навчальні посібники:

1. Баумейстер А. Біля джерел мислення і буття : вибрані філософські етюди / Андрій Баумейстер. – Київ : Дух і літера, 2012. – 473 с.
2. Баумейстер А. Буття і благо : монографія / Андрій Баумейстер. – Вінниця : Т.П. Барановська, 2014. – 417 с.
3. Возний І. Дохристиянські вірування давнього населення України : конспект лекцій / Ігор Возний. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2011. – 271 с.
4. Грані людського буття : позитивні та негативні виміри антропокультурного : монографія / Є.І. Андрос та ін. – Київ : Наукова думка, 2010. – 349 с.
5. Еліаде М. Священне і мирське ; Міфи, сновидіння і містерії ; Мефістофель і андрогін; пер. Г. Кьорян, В. Сахно. – К. : Основи, 2001. – 591с.
6. Кебуладзе В. Феноменологія досвіду / Вахтанг Кебуладзе. – Київ : Дух і літера, 2012. – 278 с.
7. Кун Т. Структура научних революцій / Томас Кун ; пер. с англ. И.З. Налетова. – М. : АСТ : АСТ Москва, 2009. – 317 с.
8. Людина в сучасному світі : колективна монографія : в трьох книгах / за загальною редакцією В.П. Мельника. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 3 кн.
9. Мірчук І. Філософські студії / за ред. М. Шафовала, Р. Яремка. – Мюнхен, 2006. – 582 с.
10. Ницше Ф. По ту сторону добра и зла : прелюдия к философии будущего / Фридрих Ницше. – Харьков : Фолио, 2013. – 445 с.
11. Петрушенко В. Філософія: вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії : навчальний посібник / Віктор Петрушенко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 594 с.
12. Петрушенко В.Л. Філософія : Курс лекцій : Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів : «Новий світ», 2011. – 504 с.
13. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги / Карл Поппер; пер. з англ. Олександр Коваленко, Олександр Буценко. – Київ : Основи, 1994. – 2т.
14. Попович М. Бути людиною / Мирослав Попович. – Київ :

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/***- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 22

Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. – 223 с.

15. Рижак Л. Філософія : підручник. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2013. – 650 с.

16. Скринник М. [Філософія : навчальний посібник / Михайло Скринник, Лілія Фльорко, Микола Фльорко.](#) – [Львів : Ліга-Прес, 2015.](#) – 477 с.

17. Тейлор Ч. Етика автентичності / Чарльз Тейлор ; пер. з англ. і заг. ред. Андрій Васильченко. – Київ : Дух і літера, 2013. – 125 с.

18. Тиллих П. Мужество быть / Пауль Тиллих ; перевод с английского Ольги Седаковой. – Киев : Дух і Літера, 2013. – 194 с.

19. Тімченко О. [Філософія : навчальний посібник для студентів усіх напрямів підготовки / О.П. Тімченко та ін. ; за заг. ред. О.П. Тімченка.](#) – [Львів : Растр-7, 2015.](#) – 359 с.

20. Штайн Е. Вступ до філософії / Пер. з нім. Ілони Терзової. – Жовква : Місіонер, 2011. – 202 с.

Допоміжна

1. Бауман З. Моральна сліпота : втрата чутливості у плинній сучасності / Зигмунт Бауман, Леонідас Донскіс ; переклад з англійської Олександра Буценка. – Київ : Дух і Літера, 2014. – 271 с.

2. Буття філософії : здобутки минулого та виклики сучасності : матеріали Всеукраїнської наукової конференції, 27-28 листопада 2014 року / відповідальний редактор Ю.О. Шабанова. – Дніпропетровськ : НГУ, 2014. – 96 с.

3. Воронкова В. Філософія розвитку сучасного суспільства : теоретико-методологічний контекст : монографія / В.Г. Воронкова. – Запоріжжя : ЗДІА, 2012. – 262 с.

4. Грищук В. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини : монографія / В.К. Грищук. – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2013. – 766 с.

5. Газнюк Л. Філософські етюди екзистенціально-соматичного буття : монографія / Лідія Газнюк. – Київ : Видавець ПАРАПАН, 2008. – 366 с.

6. Гнатенко П. Феномен природи человека : монографія / П.И. Гнатенко. – Київ : Вища освіта, 2014. – 267 с.

7. Іванова К. Філософія : кредитно-модульний курс: підручн. для студентів вищих навч. закладів / К.А. Іванова ... [та ін.]; за заг. ред. К.А. Іванової. – Х. : НФаУ : Золоті сторінки, 2014. – 472 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/**- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 23

8. Калуга В. Грані самопізнання та ідентифікації людини : монографія / В.Ф. Калуга. – Київ : Компринт, 2013. – 290 с.
9. Кулик О. Філософія : навч. посібн. для вищих навч. закладів III-IV рівнів акредитації / О.В. Кулик. – Дніпропетровськ: Монолит, 2013. – 690 с.
10. Лаппо В. Філософія : навчально-методичний посібник / Віолетта Валеріївна Лаппо. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2013. – 242 с.
11. Мельник В. Соціальні виміри екзистенціалів людського буття / В.В. Мельник. – Слов'янськ : Б.І. Маторін, 2012. – 366 с.
12. Мулярчук Є. На межі буття : філософія конечності людського буття та етика / Євген Мулярчук ; Національна академія наук України, Інститут філософії імені Г.С. Сковороди. - Київ, 2012. – 174 с.
13. Онофрійчук О. [Філософія : навчально-методичний посібник / О.А. Онофрійчук. – Херсон : Д.С. Грінь, 2014. – 222 с.](#)
14. Осипов А. Філософія : навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форм навчання / А.О. Осипов. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2014. – 60 с.
15. Пазенок В. Людина і всесвіт: до проблеми формування сучасної світоглядної культури / В.С. Пазенок. – Київ: Знання України, 2015. – 98 с.
16. Повар А. [Філософія : навчально-методичний посібник / А.М. Повар, Т.В. Сулятицька. – Кам'янець-Подільський : Д.Г. Зволейко, 2015. – 163 с.](#)
17. Сакун А. Евристика сучасності : знання, інновація, творчість : монографія / А.В. Сакун. – Київ : Книга, 2015. – 351 с.
18. Ситник О. Культурна антропология : походження людини і суспільства: посібн. для студентів / Олександр Ситник. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 179 с.
19. Соціальне пізнання : монографія / В.М. Бабаєв та ін. ; за загальною ред. О.С. Пономарьова. – Харків : ХНУМГ, 2014. – 320 с.
20. Чешко В. [Філософія : навчальний посібник / О.М. Кузь та ін. ; за заг. ред. В.Ф. Чешка. – Харків : Видавництво ХНЕУ, 2013. – 263 с.](#)

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.filosof.com.ua> Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України .
2. <http://elibrary.nubip.edu.ua/2579/1/Філософія.pdf> Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Академвидав, 2005. — 592 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-*. 05.02/2/**/**- 20__
	Екземпляр № 1	Арк __ / 24

3. <http://uars.info> Українське Релігієзнавство. Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. Сковороди НАН України.

4. https://courses.prometheus.org.ua/courses/KPI/PHIL101/2016_T2/about Прометеус. Курси з філософії.

5. <http://start.karazin.ua/programs/5/18/033/58> Відповіді на основні філософські питання.

6. <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%D4%B3%EB%EE%F1%EE%F4%B3%FF> Словник іншомовних термінів. Філософська парадигма.

7. <https://newacropolis.org.ua/projects/introductory-course> Філософія для життя. Теорія і практика.

* Індекс структурного підрозділу відповідно до наказу ректора «Про затвердження організаційної структури Державного університету «Житомирська політехніка» (наприклад, 22.06).

** Індекс освітньої програми відповідно до наказу ректора «Про індексацію освітніх програм Державного університету «Житомирська політехніка» (наприклад, 122.00.1/Б).

*** Шифр освітньої компоненти в освітній програмі (наприклад, ОК1).